

Aurélio Edler-Copes (rojen 1976) je študiral kitaro v rodni Braziliji, diplomiral iz kompozicije v Španiji in magistriral na Visoki šoli za glasbo v Bernu pri profesorju Georgesu Aperghisu. Izpopolnjeval se je tudi iz elektronskega oblikovanja zvoka na pariškem inštitutu IRCAM, kjer trenutno deluje. Njegove skladbe poustvarjajo sloviti sestavi, kot so Klangforum, MusikFabrik, Quatuor Diotima, Nieuw Ensemble, sam je ustanovitelj in umetniški vodja ansambla Krater. Podobno kot glasba Nevilla Halla Aurélijeve skladbe lovijo izbrano ravnesje med skrajno virtuoznimi linijami in osupljivo nadrobnimi teksturami, vendar jih zaznamuje dosledno težišče na zelo preprostih – in jasno slišnih – prvinah. Ta težnja se jasno razkriva v skladbi za sedem glasbil **Como el aire** (2007), ki se večino svojega desetminutnega trajanja giblje samo okoli tonov Cis in H, pri čemer oblikuje malo septimo. Navkljub omejitvam tonske višine skladatelju uspe priklicati bogato paleto odtenkov in izraznosti, ob tem pa nadvse drzno prehaja med razpoloženskimi skrajnostmi.

Redni obiskovalci cikla Predihano prepoznajo ime **Paula Clifta** (rojen 1978). Njegove inventivne priredbe klavirskih študij Conlona Nancarrowa so bile na sporedu pred letom dni, to pot je na sporedu njegova izvirna skladba za flavto in ansambel. Paul Clift prihaja iz Avstralije, kjer je tudi diplomiral na konservatoriju v okviru Univerze Monash. Magistrski naziv je dosegel na Kraljevem kolidžu v Londonu, zdaj pa pripravlja doktorat na Univerzi Kolumbija v New Yorku. Študije glasbene informatike je absolviral na IRCAM Parizu, kjer je v okviru štipendije Fundacije Paula Sacherja deloval kot raziskovalec. Kot rezidenčni umetnik IRCAM je doživel veliko priznanje s premiero baleta *With my limbs in the dark*, napisanega v sodelovanju s francoskim koreografom Albanom Richardom. Uspešno izvedbo dela *Le Détour Permet le Retour* za godalni kvartet, video in živo elektroniko je 2013 pripravil Jack Quartet, izjemna ameriška zasedba, ki smo jo prav tako lahko slišali v ciklu *Predihano*. Njegova dela so bila predstavljena na festivalih Agora, MATA ISCM Forum, sodeloval pa je še na številnih mojstrskih tečajih, med drugimi tudi na poletni šoli v Darmstadt, festivalu IMPULS, MATRIX itd. Glasba Paula Clifta si pogosto prizadeva ustvariti abstraktne povezave z različnimi koncepti in disciplinami, kot npr. lingvistiko, sodobno literaturo in slikarstvom, kognitivnimi fenomeni, zunajevropskimi glasbenimi tradicijami, še posebej Shona iz Zimbabveja. Njegovi kompozicijski pogledi so se izoblikovali ob študiju pri skladateljih Georgeu Benjaminu, Jean-Lucu Hervéju, Philippu Lerouxu in Tristanu Murailu.

Skladbo *qui, dove mezzo son* ... za flavto in ansambel je skladatelj leta 2014 napisal za mlado slovensko flautistko Anjo Brezavšček. Njena je bila tudi krstna izvedba skupaj z akademskim ansamblom Experimental Zone iz Basla. Posvetilo skladbe podčrtuje sonet iz Pesmarice renesančnega pesnika Petrarke (*Canzoniero, Qui dove mezzo son, Sennuccio mio, Sonet 113*), posvečen nesmrtni pesnikovi muzi Lauri in podobno, edinstveno notranjo svetlobo, hrepenenje ob odsotnosti ljubljene muze vodi tudi ustvarjalca glasbe. Ritem poezije in jezikovni kodi sta tako vodila skladatelja pri oblikovanju lirične skladbe, v kateri izbrani solistični del flavte izzveneva v dialogu barvite inštrumentalne skupine.

Ondřej Adámek (rojen 1979) je eden najbolj vznemirljivih in obetajočih skladateljev svoje generacije, ki je svojo ustvarjalno pot že med študijem zgradil zunaj svoje rodne Češke. Leta 2004 je diplomiral na praški Akademiji za glasbo, 2007 pa na pariškem konservatoriju, vseskozi je veliko potoval in na dolgih obiskih poskušal prodreti v najgloblje bistvo tuje kulture. Pri enaindvajsetih letih je bival v Afriki in se izpopolnjeval v ritmu pri ustvarjanju baletne glasbe skupaj s koreografi in plesalci. Pri sedemindvajsetih je odšel na Japonsko in odkril gledališče No, dve leti pozneje se je odločil za bivanje v Madridu, kjer je želel spoznati flamenko. Za svoje delo je prejel številne nagrade in priznanja, med drugim priznanje v Bourgesu, Bruslju, nagrade Sacem, v 2014–15 je bil rezident v Vili Medici v Rimu. Adámek sodeluje s številnimi priznanimi ansambli, kot so npr. Ensemble Intercontemporain, Ensemble Court-Circuit, Ensemble Orchestral Contemporain, njegova dela pa so redno na sporedu svetovnih festivalov kot npr. Festivala v Luzernu, Festivala Agora, Donaueschingenskih glasbenih dni in Varšavske jeseni. Njegovo glasbo zaznamujeta očarljiv humor ter izredno svež in inventiven zvočni svet, ki spaja dozdevno razhajajoče vplive, od glasbe različnih svetovnih kultur do avantgardne klasične glasbe. Z izjemnim znanjem odkriva nove možnosti klasičnih inštrumentov in njihove specifične zvočne barve, zelo pozoren je na izdelovanje prefinjene podobe ritma in dramskega oblikovanja celote. Vse to lahko spoznavamo v skladbi za ansambel in vzorčnik *Ça tourne, ça bloque (To obrača, to blokira, 2008)*, ki je nastala med njegovim daljšim bivanjem na Japonskem in v obdobju temeljitega spoznavanja zakonitosti gledališča No. Zgradba dela spominja na tradicionalno klasično simfonijo v treh stavkih, v kateri je posebej poudarjena skercозна narava dela. Humor je prepoznavna značilnost Adámekovega opusa, izbrana skladba pa prikaz njegove izjemne inventivnosti. Gonilo skladbe je ritem, njegova izvirna sila posnetemu govoru v francoščini in japonščini omogoči, da postane del inštrumentalnega telesa. Dramatsko razsežnost poudari z dodano projekcijo, tudi njo pa osmišlja vitalni ritmični akcent.

Veronika Brvar

P R E
D I H
A N O 14/15

cankarjev dom

**P R E
D I H
A N O** 14/15

Neofonía

A N

5. KONCERT
SO, 23. maja 2015, ob 20. uri
Klub CD

Predihano 2015 na Facebooku

cankarjev dom

Cankarjev dom, Prešernova cesta 10, 1000 Ljubljana, Slovenija; www.cd-cc.si
Izdal: Cankarjev dom, kulturni in kongresni center, maj 2015
Zanj: Uršula Cetinski, generalna direktorica
Program javne službe Cankarjevega doma sofinancira Ministrstvo za kulturo.

P R E
D I H
A N O

Neofonía

Umetniški vodja in dirigent: Steven Loy

IZVJALCI:

Milena Lipovšek, flavta
Anja Brezavšček, flavta
Ana Leban, oboa
Valentina Štrucelj, klarinet
Miha Petkovšek, fagot
Uroš Polanc, pozavna
Betka Kotnik, sopranski in baritonski saksofon
Simon Klavžar, tolkala
Jože Bogolin, tolkala
Klemen Golner, klavir, vzorčnik
Klemen Leben, akordeon
Anja Gaberc, harfa
Primož Sukič, električna kitara
Matjaž Porovne, violina
Irina Kevorkova, violina
Katja Krajnik, viola
Milan Hudnik, violončelo
Sara Souidi, kontrabas
Mauricio Valdés San Emeterio, projekcija zvoka

PROGRAM:

Mauricio Valdés San Emeterio
Dúo XII, za električno kitaro in elektroniko,
novo delo
Primož Sukič, električna kitara

Neville Hall
the cut cool of the air, prva izvedba

Paul Clift
qui, dove mezzo son ... slovenska praižvedba
Anja Brezavšček, flavta

Aurélio Edler-Copes
Como el aire, slovenska praižvedba

7

Ondřej Adámek
Ça tourne ça bloque, slovenska praižvedba
I. Aspect robotique
II. Rêve de Masako

Zadnji koncertni večer pomladnega cikla Predihano poudarja vpetost v mednarodni kulturni prostor, kjer namesto meja in narodnih pripadnosti odkrivamo glasbeni zemljevid sodobnega duha, prepletenost kultur in vsebin globalnega sveta. Namesto poudarjanja brezdostva, ki ga je na prelomu stoletij poetično opisal Gustav Mahler, na začetku 21. stoletja stopa v ospredje nomadstvo. Bolj kot izvorni pečat rojstne dežele sodobne ustvarjalce zaznamuje odkrivanje in razumevanje novih kultur, vraščanje v nova okolja ter povezovanje izkušenj z glasbenimi poustvarjalci različnih usmeritev, zvrsti in izvora.

Cikel *Predihano* po uvajanju glasbe slovenskih skladateljev, ki se z velikim uspehom predstavljajo na tujem (med njimi je treba posebej omeniti uveljavitev del Vita Žuraja na svetovnem glasbenem prizorišču), usmerja pozornost k ustvarjalcem iz treh neevropskih okolij, ki so si dom ustvarili v Sloveniji oziroma se njihove vezi s Slovenijo tesno prepletajo (Mauricio Valdés San Emeterio, Neville Hall, Paul Clift). Kot zanimivo vzporednico izbrani program odkriva še vzora iz tujine, skladatelja, ki sta se umetniško uveljavila daleč zunaj meja svojih rojstnih dežel (Aurélio Edler-Copes, Ondřej Adámek). Deli Nevilla Halla in Mauricia Valdésa doživljata svetovno premiero, druge skladatelje ansambel Neofonía v Sloveniji predstavlja prvič.

Mehiški skladatelj, zvočni umetnik in kulturni promotor **Mauricio Valdés** (1976) od leta 2011 živi in ustvarja v Ljubljani. V svojem delu se osredotoča na uporabo tehnologije in njene implikacije tudi na drugih področjih. Valdés je študiral kompozicijo na Univerzi v Mehiki, zasebno pa še pri J. L. Castillu in A. Parmerudu. Med letoma 2004 in 2006 je bil asistent profesor na podiplomskem študiju digitalne kompozicije Univerze Pompeu Fabra v Barceloni, kjer je bil tudi rezidenčni skladatelj fundacije Phonos. V sezoni 2011/12 je bil umetniški direktor programa Inštituta za raziskovanje zvočnih umetnosti (IRZU) in predsednik Mednarodne konference računalniške glasbe (ISMC 2012) v Ljubljani. Od tedaj se posveča projektu CIIDAT (Center za intermedijskost, raziskovanje in razvoj tehnoloških aplikacij). Je tudi ustanovitveni član AARSOM (Združenja za zvočno umetnost Mehike). Njegov katalog del obsega skladbe za orkester, vizualna dela, odrsko umetnost, instalacije, glasbo za film, zvočne skulpture in video umetnost. **Dúo XII** za električno kitaro in elektroniko je del obsežnejšega cikla, v katerem se je skladatelj posvetil solističnim inštrumentom v kombinaciji z elektronskimi zvoki. Ciklus skladb je začel komponirati v devetdesetih, v zadnjih letih je trak zamenjala živa elektronika. V večino skladb Valdés vključuje elemente improvizacije, *Dúo XII* za električno kitaro pa je izjema, saj je kot eno

redkih njegovih del zanj v celoti izpisal partituro. Po čudnem naključju je to tudi prva skladba za električno kitaro, čeprav je to skladatelj inštrument, na katerega je igral od zgodnjih najstniških let. Vzgib za nastanek skladbe so bili prav ti zgodnji spomini na igranje kitare, pri čemer se je oddaljil od akustičnega inštrumenta in preizkušal skrajne zmožnosti električne kitare. Skladba je tako »showcase« dinamičnih razsežnosti inštrumenta. Živa elektronika in zvočna manipulacija sta produkt napisanega dela, kar je prav tako posebnost v Valdésovem opusu. Prav za to delo je izpisal partituro ter šele pozneje razmišljal o živi elektronski intervenciji in zvočnem oblikovanju. Tako kot celoten cikel *Dúo* je tudi to delo nastalo v tesni povezavi z izvajalcem. Za nastanek tega dela se skladatelj zahvaljuje Primožu Sukiću.

Neville Hall (1962) prihaja iz Nove Zelandije, od 1993 pa živi in ustvarja v Sloveniji. Kompozicijo je študiral v Aucklandu, pozneje pa se je izpopolnjeval na različnih kompozicijskih tečajih in delavnicah v Italiji pri Donatoniju, na Poljskem pri Lutosławskem in Madžarskem pri Ferneyhoughu. Za svoj obsežni opus je prejel vrsto nagrad, med njimi častno priznanje na 16. mednarodnem tekmovanju Luigija Russola (1994), prvo nagrado na 2. mednarodnem tekmovanju zborovskih skladb APZ Tone Tomšič, tretjo nagrado na tekmovanju Prešernovega sklada (2002) in leta 2001 izjemno priznanje, nominacijo na Mednarodni skladateljski tribuni ROSTRUM za skladbo *silence rained down, quenching time's fire*. Glasba Nevilla Halla je prepoznavna po izčiščeni formi, ritmični kompleksnosti in izdelanih zvočnih detajlih, kar je v zadnjih letih skladatelj še izostril z občutkom za prefinjeno zgradbo harmonske slike in ritma. Zvočnosti se posveča tudi naročeno delo za ansambel Neofonía. Časovno ogrodje glasbenega gradiva *the cut cool of the air* določata dva snopa frekvenc, ki se postopoma razširjata in krčita skozi razpoložljiv prostor. Na nekaterih delih (začetek skladbe, prehodi med posameznimi enotami) so zgornje in spodnje meje obeh snopov jasno poudarjene z glissandi štirih godal, drugod je s frekvencama omejeno celotno zvočno gradivo. Druga značilnost dela je mreža vzgibov, ki žarčijo z določenih točk. Skladatelj podaja primerjavo z rahlim valovanjem na površini vode. Valovanje z oddaljenostjo od osrednje točke postopoma narašča in povzroči nastanek mreže, ki se širi in krči. Kompozicijski proces je tako načrtan z organsko rastjo gradiva v časovnem, že obstoječem okolju. Vsak individualni trenutek je obogaten s pomenom, značilnost vsake posamezne glasbene geste je tako rezultat, prečnica, uveljavljenih sil. Bogastvo trenutka je determinirano z arhitektonsko kompleksnostjo celote, tako kot je pomen posamezne individualne percepcije pogojen s celotno izkušnjo.